

**Žmogaus teisių ir bendrosios sveikatos priežiūros stebėsenos
psichiatrinėse ir socialinės globos institucijose
Priemonės (klausimyno) metmenys**

Projektas 1.0

Autorinės teisės © 2008 priklauso Londono Karališkojo koledžo Psichiatrijos institutui; Psichikos negalės atstovavimo centrui, Vengrija; Nacionaliniam sveikatos ir socialinės gerovės institutui; Ludwig Boltzmann institutui; Veronos universitetui; ir Pasaulinei sveikatos organizacijai.

Įvadas

Priemonės tikslai

Priemonės tikslas yra pateikti žmogaus teisių stebėsenos psichiatrinėse ir socialinės globos institucijose metoda. Prie šių institucijų gali būti priskiriamos skirtingo pobūdžio įstaigos, pvz. psichiatrinės ligoninės (kartais apimančios ir neurologinius skyrius), bendrųjų ligoninių psichiatriniai skyriai, socialinės globos institucijos, reabilitacijos centrai, dienos centrai ir bendruomeninės paslaugos, ir griežtos apsaugos psichiatrinės įstaigos.

Priemonė parengta naudoti nepriklausomą žmogaus teisių stebėseną vykdančioms asmenims, įskaitant nacionalinius priežiūros sistemos mechanizmus, įkurtus pagal JT Konvencijos prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ir baudimą Papildomąjį protokolą (OPCAT), taip pat ir nepriklausomas nevyriausybinės organizacijas.

Rengiant priemonę jos turinys buvo derinamas ir jis tiesiogiai siejasi su JT Neįgalių asmenų teisių konvencija (toliau tekste - Konvencija). Paminėtina, jog Konvencija įtvirtina ir skatina teisę gyventi ir gauti paslaugas bendruomenėje (Konvencijos 19 str.). Visos Konvenciją ratifikavusios šalys turi įsipareigojimą imtis atitinkamų priemonių užtikrinant šios teisės realizavimą. Esamuoju laikotarpiu, o taip pat šalyse, kuriose Konvencija nėra ratifikuota, priemonė pateikia galimas žmogaus teisių pažeidimų sritis bei nurodo, kaip tinkamai jas stebėti. Priemonę galima naudoti mažose bendruomeninių paslaugų institucijose, kur gali būti pažeidžiamos žmogaus teisės.

Ši priemonė parengta ITHACA (Institucinės globos, Žmogaus teisių ir sveikatos priežiūros įvertinimas) projekto ir Pasaulinės sveikatos organizacijos Psichikos sveikatos ir priklausomybių departamento Ženevoje iniciatyva.

Kas yra “asmenys su negalia”?

Pagal Jungtinių Tautų apytikrius duomenis, pasaulyje gyvena 650 milijonų asmenų su negalia. Nepaisant šio didelio asmenų skaičiaus, asmenys su psichikos sveikatos sutrikimais ir intelekto sutrikimais dažnai lieka visuomenės paribyje, jų teisės yra dažnai pažeidžiamos. Patalpinti į psichiatrines institucijas (pvz. psichiatrines ligonines) ar socialinės globos įstaigas (pvz. psichoneurologinius pensionatus) ir todėl išstumti iš visuomenės, asmenys su negalia tampa ypač priklausomi ir pažeidžiami dėl nepriežiūros ir piktnaudžiavimo.

Kas yra žmogaus teisės?

“Žmogaus teisėmis” mes suprantame universalias teises, įtvirtintas tarptautinėje teisėje (pvz., Tarptautiniame Civilinių ir Politinių teisių pakte) ar nacionalinėje teisėje (pvz., Konstitucijoje ar specialiaame įstatyme). Šios priemonės tikslas yra suteikti nepriklausomoms stebėsenos institucijoms gaires, kuriomis vadovaujantis jos galėtų stebėti psichiatrinių ir socialinių globos institucijų sąlygas ir užkirsti kelią žmogaus teisių pažeidimams.

Priemonės metmenys

Žemiau pateiktoje lentelėje nurodomos pagrindinės temų antraštės pagal kurias bus renkama informacija vadovaujantis šia priemone. Galutinė šios priemonės (klausimyno) versija, tikimasi, bus baigta 2010 m. birželio mėn.

Žmogaus teisių stebėsenos psichikos sveikatos ir socialinės globos institucijose schema

1 dalis. Stebėsenos aprašymas
2 dalis. Duomenys apie instituciją
3 dalis. Gyvenimo standartai ir sąlygos
4 dalis. Priverstinis patalpinimas į instituciją ir patalpinimo peržiūros procedūros (Pastaba. Šis skyrius gali būti netinkamas kai kurioms institucijoms)
5 dalis. Gyvenimas savarankiškai ir įtraukimas į bendruomenę
6 dalis. Dalyvavimas kultūriniame gyvenime, aktyvus poūlis, laisvalaikis ir sportas
7 dalis. Dalyvavimas politiniame ir visuomenės gyvenime
8 dalis. Švietimas, lavinimas, darbas ir užimtumas
9 dalis. Religijos laisvė
10 dalis. Susirašinėjimas ir lankytojai
11 dalis. Šeima ir teisė į privatumą
12 dalis. Saviraiškos laisvė ir laisvė reikšti nuomonę, informacijos prieinamumas
13 dalis. Laisvė nuo kankinimų, netinkamo elgesio, nepriežiūros ir piktnaudžiavimo
14 dalis. Sutikimas gydytis
15 dalis. Suvaržymai ir izoliavimas
16 dalis. Abilitacija ir rehabilitacija
17 dalis. Bendrosios sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumas
18 dalis. Psichiatro konsultacijų prieinamumas
19 dalis. Bendrosios praktikos gydytojo/šeimoms gydytojo konsultacijų prieinamumas
20 dalis. Slaugytojų paslaugų prieinamumas
21 dalis. Psichologinės terapijos prieinamumas
22 dalis. Sveikatos įrašai (ligos istorija)
23 dalis. Prevencija
24 dalis. Medikamentai
25 dalis. Įvertinimas priėmimo metu
26 dalis. Diagnozė
27 dalis. Elektrokonvulsinė terapija
28 dalis. Gyvenimo būdas
29 dalis. Autonomija (vartotojo įtraukimas sudarant asmens priežiūros/gydymo planą)
30 dalis. Sutikimas dalyvauti